

Niamuno Sargas

broliams Lietuwininkams žines parnešas.

Niamuno Sargas, Nagainėje kas pėnnyčią išdādamas, kaštūja prie arčiausiojo pušto ar per gromatnešį apsteliūtas ant bertainio meto 35 peningius, su prinešimu į namus 50 peningiu. Ir pati laikraščio spaustuwė priima apsteliawimus.

Apšakymai į Niamuno Sarga įstatomieje kaštūja po 10 peningiu už kogną smulkeis raštais išspausťą eilę ir yra šio laikraščio spaustuwėje priimami. — Gromatas dėl laikraščio rašomas priima rėdytojas Nagainėje (Ragnit).

Mr. 8.

Nagaineje pėnnyčioje 14. nowemberi

1884.

Tikriejie uždawimai wokifšofios kulturos prie Niamuno.

Pirm keliu nedėliu buvo paženklintos šiūse lapūse wienos knigeles su uzraku „Bilder aus Ostpreußen (Abrozai iš Rytprusiu)“. Koks gražus wardas! kaip ir jau pats wardas atgaiwina žmogų toli ant apnigtu kalnu gywenantį ir wis, nors lyg sapnūse, kelis mielus abrozėlius iš numylėtojo lietuwiškjo kampo nors dwases akimis regeči išsiilgstanti! Kas zin hau minėtosios knigos kelis tokius ir butu dawušios? Pagal kelis žodžius, aną syf iš knigu prafalbos ištrauktus, rods abejoti turiu, ar tai butu buwęs toks atgaiwinimas. Sutaishytojas anu knigeliu, kaip šiūse lapūse sakya buwo, šo fokiu pasi-didžiawimu žiur ant uždawimu wokifšofios kalbos — arba kulturos — „ne mentiaus swarbeis ēsancziu prie Niamuno krašto kaip Sztrašburkhyje ant pylimu (šancu)“. Szitas žodelis, tokiu budu įstartas, Lietuwininkus — mylinczei širdelei tokią baimę įdeda. Rods teisus žodelis; nēsa wokifšoji kultura tur didžius uždawimus prie Niamuno krašto. Ale klausymas yra: „Kokie yra tie uždawimai?“ D kadangi taip daug žmoniū šiose dienose su sawo atsiliepiamu ant šito klausymo labai pawojingai klysta, tai ir aną žodelį girdešdami arba skaitydami, kaczeig šep anas knigeles ir wisai nepažitum, tik turime bijotiesi, ar ne rasi ir jos ant fokio persižiurėjimo gulbos.

Žei atsimename keliu žodeliu, kuriūs ir šiūse lapūse nesenei skaitėme, tai galētumbim mislyti, buk tai pagal kelintą žmogų wryrausiu uždawimu wokifšofios kulturos prie Niamuno ēsant: daryti, kad Lietuwininkai jau daugiaus nekaltėtu lietuwiškai, bet labiaus aną gražųjį taip wadinamąjį „platt-wokifšąjį“ dijaletą, kurį nepriprates žmogus pirmą syf girdešdamas beweif tekinas nū jo begti norėtu. Be abejojimo yra keli tokie žmonės, kurie tokiam kalbos išsimainyme, butent kad žmonės sakytu: wart regne, kur Lietuwininkas šako: lys; arba: šall nich alleene frāte, kur Lietuwininkas šako:

netur wienas walgyti — jau didį darbą bei ištaishmą wokifšofios kulturos randa. Ale tokie tik nēra tikriejie Wokieczi, nēsa, atpencz, tikriejie Wokieczi nū tokios kalbos lyg taip daug arba dar daugiaus pabėgtu, ne kaip tikriejie Lietuwininkai. Tai toks kalbos išsimainymas ir negal tikru uždawimu tikrosios wokifšofios kulturos prie Niamuno buti, nēsa tikroji wokifšoji kultura tik yra kultura tikruju Wokiecziū.

Kod wēl žiurime ant keliu kitu žmoniū ir ju kalbėjimo bei darymo, tai wēl galētumbime mislyti, buk augšeziausiuju uždawimu wokifšofios kulturos prie Niamuno tai ēsant: wis iš wieno ant Niamuno krašto, lyg (su žodžeis anos graudžiosios, ale ne tokioje mislyje sueiliūtiosios giejmelės) ant Sztrašburkio šancu (pylimu) stowėti, ir, su užlancziu wariu arba geležimi — wienoje rankoje, o su stambancziu kantalū antroje, beje, jei galima butu, dar su aiškiausia trimyta burnoje, wis iš wieno į wisą swetą išužti, iškankaliūti, ištrimytūti, o tarpais ir dar iššaukti, kad mes Wokieczi tik pirmaje, didžiaustaje, macniaustaje, išmintingiaustaje ir gerybės pilniaustaje gente ir gimine ant wisos žemės ējā; — kad ponas Diewas ir musu išganytoją tiktai to dėl ant žemės nusiuantes, idant wieni mes Wokieczi iš wisu žemės giminiu wienintelei sawo kalboje jo mokslą tiktai suprastumbim, tiktai sawo kalboje ir kitiems — nezinėliams! — išguldytumbim ir, kiek galima, su sawo augštaje kultura pagerintumbim; — o kad (tai nū sawes išmanoma) tiktai mes Wokieczi (kaip wienas kalbėtojis Toru mēste, prie ano mēsto šėšikimmetines šwentes wiename dywiname kalbėhyje išgulbė) nū numanomo likimo (kaip Amerikonai šako, sawo kaimynams tokią žemę išplekti ketindami) tą „siuntimą“ turį, wisą swetą apgywenti, ciwilizėrūti bei kulturizėrūti, ir ant kitu žemės giminiu, lyg ant žemesiū ir nū „kulturos“ išsiplėtimo bei išsiplatinimo atskirti, lyg nū augšto kalno, arba nū augštos koryczios, žemyn žiurėti.

Prie Toru mēsto pirma minėtosios šėšikimmetines šwentes toks žemyn žiurė-

jimas, lyg nū turmo arba nū kalno, ir jau paties Toru mēsto swarbiausiuju atsiminimu, gali sakyti, pats pasikorawojo. Nēsa ans žmogus, kurio dėlei wienintelei Toru mēsto wardas per wisą apšwiestąjį arba (kaip anie dabar wis liub sakyti) per wisą „kulturos“ swetą pažįstamas ir pagirtas yra — anšai Kopernikas (arba Kėpurnikas, Kėpurninkas), anšai per wisus kitus pagirtasis žwaigzdininkas (astronomas) nebūwo nei Wokietis, nei Lenkas, bet buwo, kaip jau prawardė Kėpurnikas apliudyja, iš gimines Lietuwininkas. Lietuwininkas išrado tą daigtą, ant kurio wisas žwaigzdininku mokslas, buk ant gruntinio atmens, gulbos. D tik Lietuwininkai, pagal keliu ponu mislį, „nū kulturos išsiplėtimo ir išsiplatinimo atskirti ir atmesti“ tur buti! Kas atskyrė? Kas atmetė? Tik ne ans amžinasis triwienasis Diewas, kūr sawo saulelei sawo žokaną, ir wienam Lietuwininkai, sawo tarnui, tą išmintį dawė, kad aną žokaną iš wisu žmoniū pirmucziausei tikrai numanytu ir suprastu ir išgulbytu! Ne ans amžinasis dangiškas žokandawėjis lietuwiškaję išmintį atmetė, nei nū kulturos natškyrė; bet, jei atmesti, jei atskirti, kas tiktai atmetė, kas atskyrė? Tikroji diewiškoji kultura, ne priwerštoji, ne nū kitu gautoji arba pasfui darytoji, bet ana, kuri su Diewo padėjimu ir su Diewo dūtaje išminezia, pagal Diewo apšwietimą, mokslui ir žmogystei wis naujus kelius atweria, ana nēra wienintelei Wokiecziū arba Prancuzu arba Anglijonu, bet yra wisos žmoniū gimines, wisos žmogystės, wisu, ir mažiausiuju, giminiu ir gencziu, kaip ir Koperniko — musu Kėpurniko — paweifšlas aiškei parodo.

(Dar ne wisas.)

Gaidys ir zemcziuogas.

Wienkart kruwą mēšlo kasdams Szta gaidys zemcziuogą rado Ir į šalį smarkei mēšdams Szita kainę jam išrado:

„Kam czionai jis gali tifti? Ar tai ne kwaili tie žmonės,

Kad taip geidžia jį nusipirkti
Ir jame tur tiek malonės?

Už labians-gi iš teisybės
Džiaugejians miežio grūdą radęs:
Nors ne tiek tur brangybės,
Bet jį valgyt gal išbadės."

Remokinti ir taip veikia:

Ne suprašti jie negali,
Ka ju protas neiweikia,
Tai tik meta tą į šalį.

T. Linkis.

Mūsų kaimynų žirdingybė.

Nebelinis raštas Frankfurtiško laikraščio rašo savo 28. numerįje 1882 metų apie Ernesto Wiecherto „Lietuviškus nusidavimus.“*)

„Ansas ir Gryta wadinamas pirmasis pasalojimas. Ansas yra wienintelis sumus paslutinio ukininko Wanagiškiu lieme. Kitus utius ir butelius įsineržusiųs Wokietis Geloras (Geelhaar) beweit wiskus į sawo delmoną sukimšes, t. e. jis jūs buvo gerai progai atsitinkant pigei pirkes ir iš wisu kruwoje didelį uki, „dwarą“ padaręs. Pasluju triju utiu jau taip gerai du kaip delmone turėjo. Trotyšis ukis berods „jau senei dyglys akhye“ buvo; ale jisai neįstengė to dyglio išplešti. Szisai ukis priklause Kristupui Wanagui, ir buvo šiojo gimineje buwes taip senei, kaip seniausieje žmonės atsiminti galejo ir kaip dokumentai sudbutyje palawotieje siefo. Ansas, stiprus, darbus waitinas su atwira galwa, kursai sawo tewiškė tur painti, buvo prisišiekęs, šisai Wokietis jo tewiškė netur gauti, kad jisai ir kas jin kofias klastas wartotų. Tam paliaus ilgai ir gerai apsimišėjus ir prišimšius teikiant gaspadoryste priimti, Geloras tai sawo apmānde tikra paityšte wadina salydamas, nei penkiems metams nepraėjus turėjęs jau tą uki; tada tik bušes klausymas, ar Ansas tikart ubagais waeišes ar gatawu piningu drauge imšes. Szis akimis mirkcyjodamas sako: „Nemišlyk, kad tu su manimi taip pat darysi, kaip ir su kitais! Szį uki tu neišikiši, kol aš gywas busiu, ne!“ Uki prirabius į baznyczyą nuwaziawes po tokio swarbaus atsitikimo ir prie diemstallo ejes priešišielia ant jūdojo uždangalo ir žwakems degant, kad Geloras Wanagiškiu uki num. 1. negausęs, kad ir kas jin tą už jį šulytu.

Tūmet prasideda labai nelygi kowa, kowa berods ne ant peiliu, ale iki ant ugnies ir puczkos. Ansas uki sawo tewu po labai sunkiomis išlygomis (iššiderėjimais) buvo turėjęs priimti; wisa storonė, wisi darbai yra nūprošni; prieg tam nesu-prantamoje atfalkioje prastrybeje wiena paityšte per kitą padaro. Geloras tik žiuris. Ansas taip toli pareina, kad nū wyro, kurio neapfenczia lyg nei sawo smerties neprietelians, tur prašyti pagalbos. Szis jį ir sugelba; ale piningai, kuriūs jam žyczyja, weil po to jam tą teisybę parupina nū sudo prašyti ukio pardawimo per tasją, ir tą Geloras Anšui buvo pranawawes, tai nusidūda: surbelei Wokiecziu paslujyšis Lietuwininku ukis už menkus piningus tampa primūštas, ir paslutinis Wanagas tur sawo tewiškę iš tiesu ubagu prastoti.

Paczioje pabaigoje šitos kowos Ansas su gražia ir gera mergaite Gryta į pažinti suejes su ja susijadėjo. Nū šios walandos jisai kowoja ne wien už dalinyškę (paweldejimą) sawo tewu, bet ir už peleng, pas kurį nor sawo mylimąją Grytą parwesti, už žemes šlypą, ant kurio wienintelei jis ją per paczią gal turetū. Gryta mato šią naršiją kową; ji nor sawo mylimamiam wyruui į pagalba stoti; ale jau ir pirmąjį pakarmųjį žingsni, kurį daro, karcei tur apgailėti. Pasliausioji beda ir nusiminimas jei grešną mišį šūda: žiurkšolemis senąje nedorąje išimtininke, kurią Ansas sawo didžiausiąje nepalaima pažentlino, iš kelio attolino. Wisšas nūprošna! Szjines griauzulei supustyja jos amžiaus geriausiąją dalį. Ansas neįstengia su pristatymu sawo beweit begalinės šylos ir meiles sawo priešegą laityti, sawo tewiškę nepaleisti. Je, jis ir bando, sawo tewiškę su puczka prie sudo uredininkus, ekswe-ratojus, apginti: ale jis yra „Diewo ir žmoniu prastotas“; wertdamas palieka su sawo apnykštančiąje mylimąje marczia uki ir pradēm nupakajutasis Geloras itraukia. Suktasis Wokietis buvo wiršų palailęs; šetasis Lietuwininkas neberor — Grytos wertimo apgailėtas — nei pagiežos bejieškoti: sawo neprietelini pasiktąje kulka į orą išlakina, ant Wanagiškiu link. Tada abudu eina į žemąje Lietuwą (Zemaičius). Wieną rytą po kruwino susimūšimo Mastoliu su drąseis makarninkais (patininkais, kumtrabantininkais) atranda tuju prawadininką, ant abieju pušiu rubezjans apgarsejusį ir apdymtą, kulkos peršautą ant žemes, pusiau ant jo, pusiau šale jo jo draugalką. „Si negalejo be jo gywa buti,“ pratarė apšakaroje žalnerei. Tai buvo Ansas ir Gryta. (Dar ne wisšas.)

Sze taw smuikas ir bugnelis.)*

Tiktas atsitikimas Lietuwoje.

Liubna yra senatwė, kada žmogus ap-sunkintas nešiniu rupeščiu ir ligu wiso amžiaus, budamas jau ne toli šlenkščio amžiu neiweikia to sunkans nešinio pakelti. Jo prietelei ir jaunystės draugai wisi išnyko: wienus smertis priemė į sawo prieglobstį, o kitus atmainingoji dalis išskirte po swetą. Tada wargužis kelewis, sukum-pes ir pailšes, eina saw patšai wienas, liubnai weizdedamas, ar greitai bus galas tos baisios feltonės. Tokšai yra nepalaimingas buwis aptuštėjusio seno žmogans, neturinczio ne waitu ne artimos giminės. Bet tukstanti kartu baisesnė yra dalis to, kursai augindamas waitus lepino sawę lufestimi gauti nū ju kawone ir pastangą. Pašwente jisai dėl žaimės tu waitu wisas pajėgas, wisus turtus ir didesnę dalį sawo gymasčio, o tie waitai išauge kaip jauczei laik o sawo tewus už neką ir patys budami turtingi ne tikšai nepalengwina sunkans buwis sawo gindytoju, bet gailėdamies dėl ju maisto, drabužio, šeliato grašiu wargina dar tewus wiojoku budu. Apie tokius tai bediewius waitus prašau pa-klausyti.

Kasiniu pawietyje arba kreize (žemoje Lietuwoje), Girkalnio parapijoje, ne toli Medininku kiemo, tarp upeliu Wibirwiczio ir Widaujos, yra daili wienšedija, kurioje

per daug metu gyweno ufininkas wardu Jurgis. Buwo tai žmogus gana geras, linksmo budo, giedorius ir didelis medžio-tojas (medejas, štelczius), o žinoma kai po medinczius išgerdamo ir degtinės; wienof iki paczios senatwės gyweningą išlaikė ir ukio neišpustyjo. Tasai Jurgis augino tris sumus ir tris dukteres, katrus waitus — teisybę sakant lepino ir žiems ryšktes gailėjus; už tai sumus išauge kaipo Girinaiczu*) jauczei, pasirodė sawo apšiesime gywoleis. Pirm dwylikos metu, kada tewas gerai apsenes pastojo silpnas, pirmoji jo pati numirė ir dwi dukteri ište-kejo; tada wyresnyšis sumus Benediktas apšiwedęs saw lygią nedorą paczią, drange su sawo broleis Jonu ir Wiktoru pradėjo wisaiw tewą žudyti; norėdami iš jo ranku uki išplešti. — Gynės kaip imanydamas senelis, bet neiweikė stengties priešgynia-wimui triju sumu ir turtingu gencziu (gimainicziu) paczios Benedikto, katrie wisi iš wieno pradėjo tewą wersti iš gaspa-dorystės melagingai ištydami staršiniui (kaip pas mus amšworbšterui) ir wals-cziaus sudui, jog tewas giršnoja ir pustyja uki. O kad tūs sawo skundus patwirtino iššimui keliu rubliu į delmoną pono star-šinos ir sudžiū, o taip jau pripylimu ju gerkles peliškiu gėrimu, tada neteisingieje wyriaušybės wyrai pakaltino tewą šaly-dami, kad jisai negal šolius gaspadorauti.

Wargšas Jurgis žudytas ir panekintas wisu sawo waitu, neturejo prie to žodi ištarti ir nebuwo kam senį apwalyti, nės „geroji“ dukrelė nenorejo tewui nei markšiniui iššakbti. Budamas tokiamie sunkiamie padėjime tewas, malonedamas dar neiš-leisti uki iš sawo ranku, susimišlyjo antra kartą apšiwesti, koštai ir padarė paemes į paczias padorigi, darbią ir ne jauną mergą. Tū tarpu sumus ir gentys Benedikto pa-czios emė dar labians tewą perfekineti. Jisai tapė pašauktas į Mantunū**) wals-cziaus judą. Nuwaziawo tie waitai su sawo prieteleis, o senasis tewas nudulino pėščias, nės sumus nei arkliau nedawė, nei seneli į wežimą nepriemė.

Jurgiuui į sudbutį atėjus staršinas atšiliepe: „Ar girdi, tu seni, dėl ko waitams gyweningo neatidūdi?“ — „Bone staršinai,“ atšak Jurgis, „kam aš turiu atidūti waitams gyweningą gailėdamas, jį ir pats waldyti? Kad tik waitai manęs klausytu! Sie wisaiw mane žudo ir walgyti jau nedūda, o geresnio žodžio iš ju negirdžiu, kaip tikšai, senas welnias ir rupužė. Prašau suwaldyti.“

„Melūji, melūji, seni!“ atšiliepe sumus su sawo prieteleis.

„Dar tu ezion kalbesi!“ sukuko staršinas. „Weskite jį į kaladas!“

(Dar ne wisšas.)

Sziu dienu dainawimas.

Kad kas turetū šaktyti, kad mūsų žmo-nės šį laiką dainūja, tas tikrai neturetū ausu ant klausymo. Wakar wakare teko man girdėti šeliatą jaunu wyru bedai-nūjant; ale pagailėk, tai ezerškimas, o ne dainawimas! Iššišyre dar tokią gražia dainą: „Beauštanti aušruželė, betekanti

*) Girinaiczai, pietinė dalis žemiosios Lietu-wos, Zemaičių žemės, tarp Dubysos ir Brusu rubezjans Paniamuneis. W. em.

**) Mantunai arti Girkalnio, Kasiniu pawietyje, kreize. W. em.

*) Ernst Wiechert, Litauische Geschichten. Leipzig, Karl Neisner. 1882.

*) Iš atminimu Gujuczio. VII.

šaulužėlė, bewerkianti močiutė.“ Išlaba tik graži dainė žodžiu! Kad senasis Andužas pradėdavo giedoti, tai tik ir buvo balsas. Ne žiu tai tik buvo smirlio czerkšimas. Tikra gėda yra taip czerkšti; wisi parejo į giesmės balsą, dainos balsą tik tąkart tewartoja, kad sawo balsą nor išbiaurioti. Wyriausia priejastis dainu nykimo yra priejinguštė nekuriu maldininku (tik žodžiais, o ne iš tiesos; tikrosios nūbažnyštės žmonės nevyks už tūs žodžius, jie ir padoriu dainu nenėkina). Szie welyja geriaus giesmę neišpildyti, nekai padorią dainą dainuoti. Pastui susitare kokie nenaudelei waikiniai, norėdami sawo kaimynus įpykinti, ima ir pradėda kaip weršei piudomi blianti. Tokiu budu tai gauni matyti, kad ansai dainu neaplestojis paėmęs kila tyko, kad anie iki jo wartu atšidainūs, idant kožnam po wieną nemetą per šoną užnešti už dainawimą. — Tai matai, ties manimi butu labai gražu, kad žmonės išpildydami sawo pareigas ir dainai jos teisybę atidūti. Bet bėda, musu žmonės butdami tamši nenor tos teisybės pripažinti; nemoka ar nenor skaityti naujingus raštas dėl aprupinimo žemiskiu pareigu. Zeigu randa parasytą dainą, norint ji butu neužmokamos werzios, ima ir pasako, kad tai nekai, nē skaitymo neverti. Bene gudresnis yra tas žmogus už poną Diewą?! Ponas Diewas Abraomą nors mėgino, o musu žmogelis pamatęs jau nū tolo krato su ranka satydamas: „Ka, kę, ar dainuodamas į dangų pareisi?“ Žisai užmiršta, kad giedodamas, wienof sawo broliu nemyledamas, tikrai į dangų nepareis. — Pažinau wieną ubagę, katra dailiu balsu tokią gražią giesmę giedojo, idant dūnos ar lašiniu gautu, o mano motynėle ir wertai toki gražų giedojimą užmokėdavo. Ne syki kitai nusiđawė. Wel ubagė bute giedojo; motynėle ejo lašiniu šmotą atnešti, ale sugrįžusi bute nei ubagės nei pungulio marškiniu, kurie ten padėti buvo, neberado: Ubagė buvo jau sawo alga pirma atšiemusi. Matai, ana giedodama ir wogę; butu geriaus dainawusi o newogusi. O kiek kartų yra šwentašis Diewo žodis wien dėl to wartojamas, idant iš to saw pelną trauktu! Matėme ubagus, o wieno stono su privilegijomis neminėšime, katrie to nei šapnyje newėryja, kę kitiems škelbia, apsafo. Tik negali pasatyti žmoneliams, kaip kęhtus užmušti. Žie didžioje tamsybeje braidydami ir kitus į tą pellos tirkštį trunkia. Sako, kad ubagu wargingas gyvenimas; wienas ubagas andai mirdamas paliko 40 tukštancziu markiū. Katsai ubagas gudžias, kad per dieną 5 markiū nesurinkęs, kaip beišmišęs!

Meš budami Lietuwininkai sergėkime, kas musu yra; nesa tūmi išpildyšime pono Diewo prisakymus. Ne pasidūkime swėto panėkinimui prastodami sawo tėwu palimikus!

M. J.

Opera išradimu musu dienoje.

(Pabaiga.)

„Žmogau, kas nusitiko?“
 „At, aš norejau tik žiburį užsidegti, negalėjau miegoti.“
 Žis tai parupino, o aš jam pranėšiau, kofios nelaimės manę šią naktį persekinejo, kaip didis trenkimas ant ulyczios, wėzimu

tarškėšys, warpu stambėjimas, zowada bėgą arklei, žmoniu hauksmas pakilo — ir ugnies sągyba atsigrowė su sawo nakties baidia grėžybe prie namu — buwau netikraje pumpą spaudęs ir ugnies sągybą sukankęs.

Wytolis pasistubino suklydimą paaiškinti, o mane neatlaikomas noras užpūle, tokio inženero namus prastoti. Ale kokiū keliu? Szalin turejau buti, pirm ne kaip Randonatei ir Marei o rasi ir šios grenadyriū į kelią parėjęs! Sawo daigtus susirinkęs, šopagus rankoje trepais žemyn slinkau. Pašėlimas! Duryš buwo užraškėtos, turejau užpakalines durutes įšėklotiesi.

Suradęs wienas perweriamas duris, kuriu haituwus atstumiau, nutwėriau misinginę spaudyklę, norėdamas atdaryti. „Ai! Ai! Kazbaininkai! Wagys! Ugnis! Ai!“ haitiau wistą, kas man ipūle — aš buwau į Wytolio wagiū spąstus įkliuwęs! Mano pirštai nei mėšlungės traukti aplink spaudyklę rietiesi, negalėjau atšiplešti, norint ir iš wisiu šyly pėšiausi. Baisus šausmas manę nū galwos iki koju perėme. Galiausai atšileido, ir aš pusgywis ant žemės sukritau. Tu po to Wytolis šale manęs stowėjo.

„Aš einu šalin“, dejawau, „wisa naktis buwo baidi, ale dabar buwo kas piteciausia; melbziamas atdaryt duris, aš noriu ant gelžkeldwario eiti.“

„Paikštie! eik weli į sawo stuba, tie mažmožei weli lengwei iššlygys!“

„Ne, ne: šiczion negalėcziau nei minutą pakajingas buti. Žie tollkalbei, warpelei, rankturei, suktywai, ir kaip wisos šios welnio padarynės wadinamos, manę iš proto waro!“

„Aš patindyšiu tawę ant gelžkeldwario nugabendyti. Tu turi pirmiaus ir pusręziuti. Wistlyju, Marė —“

„Regaliu ant Marės laukti. Labai dėlawoju — turiu šalin eiti!“

Kaip wisi prikalybėjimai Wytolio nekū negelbėjo, šisai duris atrakino, ir aš lengwia širdžia laukan išėjau, bet dar klausiau pasidabodamas: „Ar nėra prie daržo wartu nei jokios priegados elektrysės, ryšiu ir kilpu?“

„Nėks to nėra!“

Wartus uždaranč Marė langinyczias atwerdama į manę hyssojosi. Greitai kelią tarp koju paėmiau — apėra išradimu musu dienoje!

J. M.

Ši swetur.

Belgija. Wasmes, 9. now. Kalnkašiuše per plyštanczius garus 20 tapę nužawinti, o 5 žmonės suronyti.

Bosnija. Pati nekuriu Starcawiczės iš Zawidowiczės pagimde 5 kudikius kartu kurie wisi gywi buwo. 3 buwo tobulai išauge. Wienof wisi bertainio adynos tarpe mirė. Motyna wifai sweika.

Amerika. Naujorkis, 5. now. Klewelants, demokrotu kandidotas, apturejo wiršų ant Blainės republikonu kandidoto. Po daug metu weli demokrotu partijos prezidentas žemeje randasi.

Prancūzija. Paryžas, 8. now. 37 žmonės kolera susirgo ir 12 mirė.

— Paryžas, 9. now. Szandien 70 žmoniū tūmi maru susirgo o 8 mirė; po pietu pasidaugino škaitlius susergancziuju ant 138, o mirusiųju ant 51.

— Meudon, 8. now. Skapteniu

Renardas ir Krėšas žime mėstėshje trecziū kartu su štryjamūju orlawniu pasikėlė. Abudu oro akrutininku ant kito mėstelio palekė ir po ¼ adynu į Meudoną ant to paties punkto sugrįžo.

Ši Wokietijos.

Berlynas. Wokietija norinti wieną dalį Culu žemės į sawo macę paimti. Tokšai suknešėjimas esąs sustatytas ir Culu karaliui Dinicului, Czetewajaus sumi, apreikštas. Wiskas pasisekė, jei tik Transwalijos republike ant to sawo įwelyjimą dūs.

— Sziofe dienoje nekursai spiritistazs Kumberlantas po cėcoriaus, cėcoriškosios giminės ir daug kunjgaikšcziu akiu rodosi, colius atmindamas, šujieškodamas kur kę kas pakawojęs ir t. t. Cėcorius jam sawo didžiausiąjį nusidwywymą iškreikšė ir labai jį apdowanėjo.

Wokietcziu akrotams pastujame laike labai blogai eina. Taip ir dabar garlaimis „Bessel“ iš Rigos išbėges bangu sudaužytas nugrimzdo. Tik du wyri teišsigelbėjo, wirėjas ir wienas matruzas, kuriūdu 8 adynas baidi kowodamu su bangomis sawo laimeliu kraštą prisiekė.

Ši Lietuwoš ir Rytprusiu.

Kagine, 5. now. Stalwinckas P. iš A. šasija tarp Lenkwicziu ir Serškiliu greitai waziūdamas su lentu wėzimu į atmenį atšidaužęs nū wėzimo nurytėjo ir sprandę truko.

Kraupiška, 10. now. Kerstupėnu dwarė nekuri sluginė beeidama pro kuliamą; mašyna tapė ratu nuwertta ir sutrukinta.

Cilže. [Prisaiškintuju judas.] 5. now. liūšininkas Kardelis Mejeris iš Welniabaliu ir jo pati Marykė, gim. Mancziuwikė, iš cziapat turejo dėl tyczionis uždegimo atšilepti. Prisaiškintieji Mejeri nekaltu išrado, o jo paczią prasudyjo ant 3 metu temnyczios, prapulbymo garbės tiesu ant 4 metu ir pawelyjimo pulicijos prieziuros. — 8. now. po prisaiškintaisės dėl pėšimo gaspadoriaus sunus Martynas Szneideratis iš Mediškiemiū stowėjo. Prisaiškintieji nekū rado jį kaltu.

— 10. ir 11. now. dėl uždegimo ir dėl išwadziujimo ant to turejo atšilepti Ewe Klowaitėnė, gim. Szubdagikė, iš Bloziū ir išimtininkė Marė Naujokėnė, gim. Sokaitikė, iš czia pat. Prisaiškintieji prasudyjo Klowaitėnę ant 3 ir Naujokėnę ant 2 metu temnyczios ir abidwi į paprastias mažesnes koramones. — 12. now. turejo atšilepti Zowanė Frėzikė iš Pilwariū dėl neteistos priesiegos ir atšikiedusioji Zowanė Keberėnė, gim. Trybikė, dėl išwadziujimo ant to. Sziedwi netapė nusudyti užstowui prašant ir žadant atkaltinimo liudininku prigabenti. — Septintasis prisaiškintuju judas prasidės 4. dec.

— Darbai prie Kurmezerio tilto iki kito pawasario sustabdyti. Medinis tiltas weli waziawimui pataisytas.

Dr. Mantas, 4. now. Mylauziūše nekursai kupczelninkas iš Karaliauczius daugybė kumeluku iš Lietuwoš pardawė už pėkias 40—120 markiū.

Olecha, 9. now. Utininkas Guffekis, 70 metu senas, iš Strzywiū tapė atrastas užmuštas ir pakartas. Tos piktadejyštės kaltinama jo jaunoji pati, kuri jau ir šiūnta.

Alaipėda, 7. nov. Gaspadoriaus Rušlio iš Graudubių prie Dowilu du bernu bepūsrychzaudamu susibarusiū wiens su spragilu antrąjį per pakaušį užmušė, taip kad šisai selancioje naktėje mirė. Perjiekstojimas jau pradėtas.

Jankupė, 9. nov. Ana liūsininkė Grumbliūse, kuri nesenei ranką kuliamoje mašynoje susitruškino, pašimirė su skaudžiomis kanczjomis.

Karaliauczius, 10. nov. Nedaug tereikėjo, tai butu socialdemokratai prieš lyberalus laimėję. Profesorius d-ras Mölleris (lyberalas) gavo 9023, o spynininkas Gobawas (socialdemokratas) 6424 balsus. Sakoma, but konzerwatgwai weikšaus socialdemokratui ne kaip lyberalui sawo balsą dūda, atkartotinai sfirti reikiant.

Augštoji Lietuva. Iš Wilniaus rėdybos (gubernijos) rašo, kad ten Traku pawietėje (kreize) tokia daugybė wagiū - kumelninku primiso, kad nėra tokio kiemo, kur dabar nebutu pawogė wieną, du, tris ir daugias arklis. Ko dėl jiems nepriwisti? Wiršininkai, kad ir padūda jiems walszczionys (ufininkai) wagi, tai tie, wos wags išėjo kelis rublius į delmoną, tkšaus ir paleidžia. Wags tokiu budu išsisufes iš wiršininko nagi, pastoja dar drąsesnis — wagia ne tik naktimis, bet ir dienomis. To dėl Lietuvos žmonės dabar kitaip apsieina sakydami: „Rą maczyja, kad ir padūdi wiršininkui wagi: wags pro wienas duris įleidžiamas, pro kitas išleidžiamas.“ Tada wagi pagawe sawotikku sudu apsudija: kartais suploja pirštus ant atmens ir paleidžia ant baltojo sweto gyventi, kartais pažaboje brizgilais meta į Niamung; ar netropyjas ten Ragaineje ar Tilšeje tokius piktadėjus be pašo praplaukiant matyti? —

Musu krašte yra daugiausei wagiū iš Žydu ir Burliofu (Maskotiu). Tarp wagiū, kaip girdėti, esąs toks sutaisyimas, kad tarp ju wienas wyriausias kitus waldo. Kur aus prisako, ten titi ir wagia. Tokiu prawadininku esąs Stakliškū apiegarbėje žydas Jekus iš Sudwariškū kiemo; jam aplinkinei gywatininkai pila piliamą, kad tik newogtu. Rą-gi bedarys nelaimingieje walszczionys (ufininkai)?! Wyriausybe ir pulicija ant to nežiur — tai nors tokiu budu žmonės werziafi mū pragaišties. — Užsimane toki žmogų pragaištiti smarwės žydai taipo daro: Pawagia arklis. Jei žmogus tur zoposte kelis rublius, gerai; o jei ne, tur eiti pasifkolyti. Kur? Pas poną? Tas nei ubagai grašio nedūda. Taigi pas tą patį žydą. Žydas piningus dūda, ale už tokias palukanas! Žmogelis tur treczdali ar pusę lauko žydui ant paluku dirbti atidūti, lengwa palengwa ir daugias, ir tas wargšas tur palikti namus. Patšai kol juomas eina gywenti pas kitą ant kampo, o ant senatwės ir ubaganti. Tai, brolei, tokią naudą atneša Lietuwiniinkams žydelei! T. Zaukis.

Wisofia zine.

— **Dras žemėje.** Ne kožnam bus zinoma, kad oras žemėje didelę šilumą sawyje futur, į gilumą isikasant, kaip tai jau patemyta prie kalukasiu bei šulinu gręžimo. Gilumoje 100 kurpiu randasi oras lygus su wiršutiniu. Į gilumą 10 tukstancziu kurpiu isikase rardame jau toki karštį, kad wandū werda, gelmėje 28 tukstancziu kurpiu bus galima ausfą tirpiti, o gilybėje 120 tukstancziu kurpiu rasime, kad špyšius, geležis ir wisi daigtai tirps, nės tada jau bus ne toli widutinio wi-

duržemio, kur gywoji ugnis yra. Taip galima matyti, kad žemė ant ugnies kaip kiaušio baltymas ant trynio yra. Tas aprokawimas garšingu gejologu (žemės tardintoju) per moflą tikros tiesos pripažitas. M. J.

— **Wofišškai nekalbancziuju** šuiloku tapė 1874 mete suskaityta: (iššireiške, kad) wien lietuwiskai kalbancziuju šuiloku tukart buwė 10075, lenkiskai 360528, dēnikskai 21245, mērikskai 8239, wēdikskai 6690, walioniskai (bijalektas ulantiskiosios kalbos) 1430, cziafikskai 1131, przyfikskai 1035, ulantiskai 7.

Turgaus prelia iš Tilšes.

8. nov. 1884.		<i>Al.</i>	<i>š.</i>	<i>Al.</i>	<i>š.</i>
Rwiczėzi, 42 1/2 filogr.	5 30	7	—	—	—
Ruger, 40 filogr.	4 30	5	30	—	—
Miejei, 35 filogr.	3 30	4	80	—	—
Awijos, 25 filogr.	2 70	3	30	—	—
Žirnei	rainiesje, 45 filogr.	7	—	9	—
	baltiesje, 45 filogr.	6 50	—	8 50	—
Semenei, 35 filogr.	6	—	7 50	—	—
Tomotai, 50 filogr.	16	—	—	—	—
Roputės, 45 filogr.	2	—	—	—	—
Swiestas, filogr.	2	—	—	—	—
Kiausei, fapa	2 50	—	—	—	—
Pynas, eftolyteris (100 luteriu)	24	—	—	—	—
Branzwynas,	eftolyteris	28	—	—	—
	luteris	— 30	—	—	—
Kiaulena, filogr.	1	—	1 10	—	—
Žautėna, filogr.	— 80	—	1	—	—
Werbėna, filogr.	1	—	—	—	—
Amincziana, filogr.	— 80	—	—	—	—
Krūpai prastiesje, filogr.	— 34	—	—	—	—
Awiju krūpai, filo.r.	— 44	—	—	—	—
Szianas, centneris	1 90	—	2 30	—	—
Sziaudai, fapa po 600 filogr.	18	—	24	—	—

Berlyniškis rublio kursas.

100 rubliu:			
6. 208,75 mf.	7. 208,20 mf.	8. 208,50 mf.	
10. 208,10 mf.	11. 208,35 mf.	12. 208,35 mf.	

Karaliauczius špyrtus. 12. nov. 100000 % 43 mf. 50 pf.

A p s a k y m a i.

Kungu Ipaustwė J. Syberto Ragaineje, ant turgaus 180

prisišulo Lietuwiniinkams pagatawyti wisofius spaustuwystes dalykus; spauda (druka) **kungu, kungocziu, wisofiu apsakymu, pawietimū** t. t. ant sužadėtuwiu, ant swobbos, ant krikštynu, hermeniu; wiešiu (wisytės) korteliu, **lietuwiskioje**, wofiskioje ir kitose kalbose kū pigiausei, greicziausėi ir dailiausėi atliekama. Uždawimai iš kitur weikliausei pagatawujami.

Weilei pasitikedamas su uždawimais nū Lietuwiniinku galeses pasidžiaugti pasirašo

su pagarbe

J. Sybertas.

Hôtel de Péterbourg, Tilšeje, augštoje ulhezioje,

prisišulo nakwonei ir gywenimui su sawo wisu kūmi aprupintu restoracijonu. Padorei itaisytos stubifės nū 75 pf. iki 1 mf. 50 pf. kaip ir staldu kokiems 20 arkliams randama. Wisi toje gaspadoje tarnaujantieje **išmano lietuwiskai**. Reikalui atširandant keleiwei tenecina pro šalį.

Gaspada Auguto Paarmann'o

Tilšeje, netoli gelžkeldwario, tur 12 keleiwiu stubu ir yra wisu kūmi, to sweczias tik pageidautu, aprupinta. Staldu kokia 30 arkliu randa; yra ir wešimams pašiures. Prefios tankiaus aplankant labai žemos. Tarnaujantieje kalba lietuwiskai. Pasiticewoja keleiwiams reikalui atširandant.

AUSZRA, laikrasztis iszleidžiamas Lietuvos myletoju,

kasztūja ant metu 4 mk. 50 pf. su prisiuntimu į namus.

Praėjusiuju metu Auszra kasztūja 3 markius.

Gaunama prie **Martyno Jankaus** Bitėnūse per Lumpėnus (Lompönen).

Dailus ukis su 2

gywenamom trobom, staldu, pašiuire, dideliu daržu, 7 murgais geros žemės ir pienu, kelis žingsnius nū gelžkeldwario atstu, prie bažnyczkiemo, turgaus, pacioje artybėje amšiužio (amšgeriktės), didžiame remestininiktės pilname kieme, yra tujas pardūdamas. Štikimi pirkejai neprivalo daug įmokėti. Artesnę žinę dūda šio laikraščio spaustwė.

